

HISTORY OF TURKESTAN LABOR INSPECTORATE (1917-1924)

Nurilla Tokhtayev

teacher

School 165 of Almazor district

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Communist, idi, soviet, agrarian, mik, RSFSR, budget.

Received: 21.10.24

Accepted: 23.10.24

Published: 25.10.24

Abstract: The activity of Turkestan Working Peasant Inspectorate covers the period from 1920s to 1930s. This inspectorate was established within the Soviet Union and worked to protect labor rights and ensure the interests of farmers and workers. The inspectorate was established in the 1920s by the Soviet government to protect the rights of workers and peasants. During this period, the country is undergoing social changes and economic recovery.

One of the main tasks of the inspectorate was to control the working conditions of workers and ensure labor rights. Cooperation with workers' and farmers' organizations, active participation in ensuring their rights and interests. Warning workers about labor rights, contracts and protective measures.

The inspection made a great contribution to the protection of labor rights with its activities. It led to the implementation of changes in the Labor Code and contracts. The improvement of working conditions changed the attitude of workers towards work and served to increase economic efficiency. In the 1930s, the Labor Peasant Inspectorate faced difficulties in its activities, as repressions and political persecutions were observed under the concept of a totalitarian regime.

The work of the inspectorate has an important role in ensuring social justice, which has influenced subsequent social policies and the improvement of labor rights.

In general, the Turkestan Working Peasant Inspectorate was an important mechanism for ensuring labor rights and social justice, and it operated from the 1920s to the 1930s.

**ТУРКИСТОН ИШЧИ-ДЕХКОН ИНСПЕКЦИЯСИ ФАОЛИЯТИ ТАРИХИ
(1917-1924 йй)****Нурилла Тўхтайев****ўқитувчи****Олмазор тумани 165-мактаб****Тошкент, Ўзбекистон****МАҚОЛА ҲАҚИДА**

Калит сўзлар: Коммунист, иди, совет, аграр, мик, РСФСР, буюжет.

Аннотация: Туркистон Ишчи деҳкон инспекциясининг фаолияти 1920-йиллардан 1930-йилларгача бўлган даврни қамраб олади. Ушбу инспекция Совет Иттифоқи таркибида ташкил этилган бўлиб, меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва деҳконлар ҳамда ишчиларнинг манфаатларини таъминлаш мақсадида фаолият юритган. Инспекция 1920 йилларда, Совет ҳукумати томонидан ишчиларнинг ва деҳконларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш мақсадида ташкил этилди. Ушбу даврда мамлакатда ижтимоий ўзгаришлар ва иқтисодий қайта тиклаш жараёнлари амалга ошириляпти.

Инспекциянинг асосий вазибаларидан бири ишчиларнинг меҳнат шароитларини назорат қилиш, меҳнат ҳуқуқларини таъминлаш эди. Ишчи ва деҳконларнинг ташкилотлари билан ҳамкорлик қилиш, уларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини таъминлашда фаол иштирок этиш. Ишчиларни меҳнат ҳуқуқлари, шартномалари ва муҳофаза чоралари бўйича огоҳлантириш.

Инспекция ўз фаолияти билан меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилишга катта ҳисса қўшди. Меҳнат кодекси ва шартномаларидаги ўзгаришларнинг амалга оширилишига сабаб бўлди. Меҳнат шароитларининг яхшиланиши, ишчиларнинг ишга бўлган муносабатини ўзгартирди ва иқтисодий самарадорликни оширишга хизмат қилди. 1930-йилларда ишчи деҳкон инспекцияси ўз фаолиятида қийинчиликларга дуч келди, чунки тоталитар режим тушунчаси остида репрессиялар ва сиёсий таъқиблар кузатилди.

Инспекциянинг фаолияти ижтимоий адолатни таъминлашда муҳим ўрин тутди, бу эса кейинги ижтимоий сиёсатларга ва меҳнат ҳуқуқларининг такомиллашувига таъсир қилди.

Умуман олганда, Туркистон Ишчи деҳкон инспекцияси меҳнат ҳуқуқлари ва ижтимоий адолатни таъминлашда муҳим механизм

ИСТОРИЯ ТУРКЕСТАНСКОЙ ИНСПЕКЦИИ ТРУДА (1917-1924 ГГ.)**Нурилла Тохтаев**

учитель

Школа 165 Алмазарского района

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: коммунист, иди, советский, аграрный, Мик, РСФСР, бюджет.

Аннотация: Деятельность Туркестанской рабочей крестьянской инспекции охватывает период с 1920-х по 1930-е годы. Эта инспекция была создана в Советском Союзе и занималась защитой трудовых прав и обеспечением интересов фермеров и рабочих. Инспекция была создана в 1920-х годах советским правительством для защиты прав рабочих и крестьян. В этот период в стране происходят социальные изменения и экономический подъем.

Одной из основных задач инспекции был контроль условий труда работников и обеспечение трудовых прав. Сотрудничество с рабочими и фермерскими организациями, активное участие в обеспечении их прав и интересов. Предупреждение работников о трудовых правах, договорах и защитных мерах.

Своей деятельностью инспекция внесла большой вклад в защиту трудовых прав. Это привело к внесению изменений в Трудовой кодекс и договоры. Улучшение условий труда изменило отношение рабочих к труду и послужило повышению экономической эффективности. В 1930-е годы Трудовая Крестьянская Инспекция столкнулась с трудностями в своей деятельности, поскольку в условиях тоталитарного режима наблюдались репрессии и политические преследования.

Работа инспекции играет важную роль в обеспечении социальной справедливости, что повлияло на последующую социальную политику и улучшение трудовых прав.

В целом Туркестанская рабочая крестьянская инспекция была важным механизмом обеспечения трудовых прав и социальной справедливости и действовала с 1920-х по 1930-е годы.

Асосий қисм

1917-1924 йилларда Туркистондаги ишчи-деҳқон инспекцияси (ИДИ) фаолияти муҳим ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ўзгаришлар билан боғлиқ эди. Ушбу инспекциялар Туркистондаги деҳқон ва ишчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, аграр ўзгаришларни ривожлантириш, ҳамда иқтисодий барқарорликни таъминлаш мақсадида ташкил этилган.

Феврал ва Октябрь инқилоблари даврида Туркистонда ишчи-деҳқон инспекциялари ташкил этилди. Инспекцияларнинг асосий мақсади деҳқонларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, аграр ислохотларни амалга ошириш ва ишчиларнинг шарт-шароитларини яхшилашдан иборат эди.

ИДИ деҳқонларнинг меҳнат шартларини, yerdan фойдаланишини ва маҳсулотларни ишлаб чиқариш жараёнини назорат қилди.

Деҳқонларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиш, уларнинг меҳнат ҳақларини ва ижтимоий фойдаланишини таъминлаш.

Инспекциялар аграр ислохотларни амалга ошириш кооперативларни ташкил этиш ва уларни ривожлантириш бўйича тадбирлар олиб борди.

Туркистондаги ижтимоий-иқтисодий вазият давомида, ИДИ дўстона фаолият юритиши керак бўлса-да, у турли муаммоларга дуч келди. Ишлаб чиқариш, ресурслар тақсимоли, ва ижтимоий норозиликлар сингари муаммолар инспекцияларнинг самарадорлигига салбий таъсир кўрсатди.

Бошқа томондан, ИДИ кўпинча сиёсий репрессиялар учун фойдаланилди. У ишчи ва деҳқонларнинг сиёсий фаоллигини назорат қилишда, шунингдек, мухолифат ва норозиликларни босишда муҳим рол ўйнади. 1924 йилда Туркистондаги сиёсий тузилмалар ва идоралар ўзгарди, бу эса ИДИ фаолиятини янги босқичга кўтаришга олиб келди. Ишчи-деҳқон инспекциялари фаолиятидаги кўпчилик муаммолар, иқтисодий ва ижтимоий изланишларга сабаб бўлди.

Туркистондаги ишчи-деҳқон инспекцияси 1917-1924 йилларда ижтимоий ва иқтисодий ўзгаришлар жараёнида муҳим роль ўйнади. У деҳқонлар ва ишчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, аграр ислохотларни ривожлантиришда, шунингдек, сиёсий тузилмаларни назарда тутадиган ҳолда репрессиялар билан курашишда фаол иш олиб борди. Ушбу давр, кейинги йиллардаги ижтимоий сиёсатнинг шаклланишида муҳим таъсир кўрсатди.

Меҳнаткаш халқ манфаатларини ҳимоя қилишни ўзининг асосий мақсади деб эълон қилган большевиклар ҳукумати ва совет ҳокимияти инқилоб қрнунлари ҳамда ҳуқуқ-тартиботга қатъий амал қилинишини таъминловчи махсус органларга муҳтож бўлган. Бу органлар совет ҳокимияти сиёсати бажарилишини назорат қилиши лозим эди. 1917 йил 25 октябрда, яъни Петроградда Октябрь тўнтариши галаба қилган куни В. И. Ленин Петроград

Советида сўзлаган нутқида «Биз саноат устидан ҳақиқий ишчи назоратини ўрнатамиз», деб таъкидлаган эди.

Шундан сўнг у томонидан ишчи назорати ҳақидаги Низом лойиҳаси ишлаб чиқилди ва Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетининг йигилишида 1917 йил 14 ноябрда тасдиқланди. Марказ Туркистонда ишчи назоратини ўрнатиш сиёсатини ўлкадаги ишчи депутатлари Советлари орқали амалга ошира бошлади. Бу жараён Туркистонда Марказдагига қараганда анча сузлик билан кечиб, 1918 йил мартада 700 та корхонадан атиги 80 тасида ишчи назорати ўрнатилган бўлса, бу пайтда Москва губерниясидаги 326 та корхонадан 284 таси ишчи назорати қўлига ўтган эди. Туркистон АССРда ишчи назорати ўрнатиш жараёни суз кечишининг сабаблари кўп бўлган. Туркистонда бу сиёсатни амалда қўллаш га, яъни тажрибадан ўтган иқтисодий қонуниятларни инкор этиб, бозор муносабатларига беписандлик билан қараб, хусусий мулкчиликнинг бутунлай йўқ қилинишига аввало маҳаллий аҳоли вакиллари (бойлар, деҳқонлар, хунармандлар ва бошқалар) қарши чиқдилар.

Лекин бу монеликлар ҳеч қандай уюшган кучга эга бўлмай, ҳукумат томонидан бу сиёсат тез орада жадал суръатлар билан амалга оширила бошланди. ТКП (Туркистон Компартияси) раҳбарлигида ишчи назорати органлари ўлкадаги кўплаб корхона, завод ва фабрикаларни давлат ихтиёрига ўтказишда «фаол» иштирок этди ҳамда совет ҳукумати Туркистондаги умумий назоратни ва халқ хўжалигини қўлга олишида асосий бўғинлардан бири сифатида фаолият кўрсатди.

1918 йил 23 январда РСФСР ХКС «Марказий назорат коллегияси ва маҳаллий ҳисобга олиш коллегия ҳамда комиссияларини тузиш тўғрисида»²ги декретни эълон қилди. Мазкур декрет асосида 1918 йил 8 мартда «Давлат назорати ҳақида Низом» қабул қилинди³. Шу йил 9 апрелда Тошкент Халқ хўжалиги кенгаши қошида Давлат назорати бўлими очилганидан сўнг Самарканд, Полторацк (Ашхабад), Скобелев (Фаргона), Казалинск, Черняев, Наманган, Янги Бухоро каби шаҳарлар ва уездларда унинг бўлимлари ташкил этилди⁴. РКП(б) жамиятда давлат назоратини янада мустаҳкамлаш борасидаги ҳаракатларини кучайтириб борди ва унинг раҳбарлигида 1918 йил 9 майда Бутунроссия Марказий Ижроия Комитети томонидан «Давлат назорати халқ комиссарлиги»⁵ тузилганлиги ҳақидаги қарор эълон қилинди. Унга ҳукумат томонидан чиқарилган декрет ва фармойишларнинг амалга оширилишини, моддий ва молиявий харажатларни ҳамда корхона ва ташкилотларнинг фаолиятини назорат қилиш вазифалари юклатилди.

Бу комиссарлик 1920 йили РСФСР Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссарлигига айлантирилгач, 1920—22 йилларда ҳам бу комиссарликни И.В.Сталин бошқарган. Жойларда назорат органларини ташкил этишда асосий рол ўйнаган РКП(б) Марказий Комитети уларни бош қариш да «ишончли кадрлар»ни тайинлаш масаласига астойдил киришиб кетди. 1918

йилнинг биринчи ярмида Туркистон ўлкасида назорат органларининг нуфузини орттириш мақсадида Москвадан РСФСР Давлат назорати халқ комиссарлигининг вакили В. Смирнов юборилди. Унинг иштирокида «Туркистон АССР Давлат назорати Низоми» ишлаб чиқилди (1918 й. 4 июн) ва шу йил ноябр ойида Туркистон АССР МИКнинг қарорига мувофиқ Туркистон АССР Давлат назорати халқ комиссарлиги тузилди.

Низомга асосан, ўлкадаги Давлат назорати халқ комиссарлигига қуйидаги вазифалар юклатилган эди: Совет ҳукуматининг иқтисодий, молиявий ва ҳўжалик соҳаларидаги сиёсати амалга оширилишини назорат қилиш, янги тузилган совет ташкилотларига ёрдам бериш, республиканинг барча мол-мулки ва бойликларини ҳисобга олиш ишларини тўғри йўлга қўйиш, ҳамма ташкилотлардаги ҳисоботларни тартибга солиш, маблағларнинг харажати ва тақсмотини бир тизимга келтириш ва бошқалар. Шу тариқа Давлат назорати Туркистон АССРдаги иқтисодий ва ҳўжалик ҳаётининг барча жабҳаларидаги назоратни ўз қўлига олди. В. И. Лениннинг «ташаббуси» билан 1919 йил 8 октябрда Бутунроссия Марказий Ижроия Комитети (БМИК) ва РСФСР Халқ Комиссарлари Совети (ХКС) томонидан Туркистон ишлари бўйича махсус комиссия, яъни Турккомиссия тузилди.

Турккомиссиянинг қарорига мувофиқ, 1919 йил 25 декабрда алоҳида шахслар ёки ташкилотларнинг нотўғри ишлари ҳақида кўрсатилган аризаларни кўриб чиқиш вазифаси юклатилган М ахсус бўлим Туркистон АССР МИК ва Турккомиссия тасарруфида ташкил этилди¹. Кейинроқ, Туркистон АССР Давлат назорати халқ комиссарлиги таркибида Марказий арзнома бюроси ва жойларда унинг бўлимлари ташкил этилганидан сўнг, Махсус бўлимнинг фаолияти тўхтатилди. Большевистик гояларни халқ орасида чуқурроқ сингдириш ва ҳокимиятда давлат назорати органларининг нуфузини орттириш мақсадида РСФСР ХКС раиси В. И. Ленин бу органларга ишчи-деҳқонларни жалб этиш муҳимлигини таъкидлаб, Ишчи-деҳқон инспекцияси тузиш зарурлигини 1919 йил 5 декабрда бўлиб ўтган Советларнинг VII Бутунроссия съездида айтиб ўтди.

Съезд Ишчи-деҳқон инспекцияси тузиш ҳақидаги ушбу фикрни тўлиқ қўллабқувватлаб, бу ишни тез орада амалга оширишни йўлга қўйиш тадбирларини ишлаб чиқди. 1919 йил декабрда Бутунроссия Марказий Ижроия Комитети Президиуми Ишчи-деҳқон инспекцияси тўғрисида Низом қабул қилиш учун махсус комиссия тузди. «Тез кунда Ишчи-деҳқон инспекцияси Низомининг 3 та лойиҳаси ишлаб чиқилди». Тавсия этилган 3 та лойиҳадан Давлат назорати халқ комиссарлигида ишлаб чиқилгани тўғри деб топилди. Бу лойиҳа асосида мавжуд ҳамма назорат органларини бирлаштириб, ягона социалистик назоратни ўрнатиш гояси ётарди. Ишчи-деҳқон инспекциясининг тузилишига эътибор қаратган В. И. Ленин 1920 йил 24 январда РСФСР Давлат назорати халқ комиссари И. В. Сталинга йўллаган хатида қуйидагиларни таъкидлаган эди: «Ишчи-деҳқон инспекцияси назоратини янада кенгайтириш,

яъни озиқ-овқат, кийим-кечак, омборхона, қурол-яроғ ва ёқилғиларни ҳам уларнинг назоратига ўтказиш зарур». 1920 йил февраль ойида Давлат назорати халқ комиссарлиги РСФСР Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссарлиги қилиб ўзгартирилди. Шу куни Бутунроссия М арказий Ижроия Комитети (БМИК) Ишчи-деҳқон инспекцияси тўғрисида декрет қабул қилди. Шунини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, Ишчи-деҳқон инспекциясига жуда катта ваколатлар берилган бўлиб, улар умуман ҳуқуқ-тартибот ва назорат органлари устидан бошқарувни амалга оширарди.

Шундай бўлгани ҳолда, Ишчи-деҳқон инспекциясига фақат ишчи ва деҳқонлар ишга қабул қилинган бўлиб, уларнинг бу соҳадаги билим ва малакаси етишмаслиги ва тажрибаси йўқлиги кейинги фаолиятида кўплаб хатолар қилишларига сабаб бўлган. Ишчи-деҳқон инспекциясини тузиш тадбирлари тез кунда бутун совет Россияси ҳудудини, шу қаторда, Туркистон республикасини ҳам қамраб олди.

1920 йилнинг апрелида «Туркистон АССР Ишчи-деҳқон инспекциясининг Низоми» қабул қилинди⁴. Бу Низомда унинг асосий фаолияти сифатида қуйидагилар кўрсатиб ўтилди: меҳнаткашларни давлат бошқарувига жалб этиш, «социалистик» мулкни қўриқлаш, давлат аппаратини кучайтириш, тез орада ҳамма совет органларида, шу билан бирга, хўжалик ва бошқа ташкилотларда тафтишлар ўтказиш. Бунга қўшимча равишда Ишчи-деҳқон инспекцияси ташкилотлар устидан тушадиган арзнома таҳлилини ҳам назорат қиларди. «Туркистон АССР Ишчи-деҳқон инспекциясининг Низоми»га мувофиқ, Давлат назорати ташкилоти ўрнида Ишчи-деҳқон инспекцияси тузилганлиги ҳамда унинг бўлимлари ўрнида эса Ишчи-деҳқон инспекциясининг бўлимлари ташкил этилганлиги, шунингдек, унинг таркибини ишчи ва деҳқонлар билан тўлдириш масаласи ҳал этилиши қонуний жихатдан мустахкамланди. Мазкур Низомга асосан «Туркистон АССР МИКнинг Ишчи-деҳқон инспекциясига ишчи ва деҳқонларни жалб этиш ишларини жадаллаштириш зарурлиги» ҳақидаги қарори эълон қилинди.

Шунингдек, Низомда Ишчи-деҳқон инспекциясига юклатилган вазифалар бир тизим сифатида тақдим этилган бўлиб, улар қуйидагилардан иборат бўлган: а) Марказда чиқарилган қарор ва декретларнинг ижроси ҳамда ҳаётга татбиқ этилишини назорат қилиш; б) маҳаллий ҳокимият томонидан чиқарилаётган қарор ва фармойишларнинг марказий ҳокимият сиёсатига муносиблигини кузатиш; в) мавжуд совет ҳукумати ташкилотларининг ҳаммасини текшириш; г) давлат мулкни кини сақлаш, уларни тақсимлаш ҳамда хўжалик ташкилотлари билан боғлиқ бўлган барча операцияларни назорат қилиш; д) республикадаги ҳамма ташкилотларнинг ўз фаолияти юзасидан тегишли юқори инстанциялар ва Ишчи-деҳқон инспекциясига ҳисоботларининг ўз вақтида топширилишини назорат қилиш; е) даромад ва харажатлар билан боғлиқ лойиҳалар давлат томонидан тасдиқлаш учун тақдим этилишидан

олдин уларни муҳокама қилиш ва тегишли хулосалар бериш; ж) молиявий ва моддий смета режаларини муҳокама қилиш; з) сметалар бўйича ажратилган кредитларнинг ўзлаштирилиши ҳолатларини кузатиш; и) қрғозбозлик ва расмийчиликка қарши курашиш; к) давлат бошқаруви органларида иш юритиш тизимини текшириш; л) марказий ва маҳаллий ҳокимият органларининг фаолияти ни такомиллаштириш юзасидан ўтказилган текширув ва тафтиш натижалари асосида хулоса қилинган аниқ таклифлар бериш; м) арзномалар бюросига тушган шикоят ва аризаларни таҳлил қилиб, давлат идораларида мансабни суиистеъмол қилиш ҳолатларининг олдини олиш ва бошқалар. Ишчи-деҳқон инспекцияси юклатилган вазифаларни бажаришда қуйидаги ҳуқуқларга эга эдилар:

Марказий ва маҳаллий ташкилотлар, муассасалар ва корхоналар фаолияти ҳамда уларнинг молиявий даромад ва сарфхаражатлари устидан умумий назорат ўрнатиш. 2. Тезкор ва оммавий текширувлар белгилаш. 3. Қонун чиқарувчи органларга халқ комиссарлари томонидан юборилган декрет ва сметаларга хулосалар бериб, уларнинг ижроси юзасидан таклифлар киритиш. 4. Республика манфаатларига моддий ва молиявий зарар етказиши мумкин бўлган фармойиш ларни бекор қилиш, ноқонуний иш юритаётган ташкилотлар фаолиятини тўхтатиб, уларнинг бошлиқларини жиноий жавобгарликка тортиш. 5. Ташкилотларда тафтиш ўтказиладиган пайтда тегишли ҳужжатлар, маълумотнома ва ҳисоботлар талаб қилиш. 6. Мансабни суиистеъмол қилишда айбланган шахсларни жиноий жавобгарликка тортиш, шунингдек, суд пайтида тегишли вакиллар орқали айбловчи сифатида қатнашиш. 7. Барча ташкилот, муассаса ва корхоналарда тафтиш ўтказиш ҳамда кузатиш олиб бориш учун ўз вакилларига эга бўлиш. 8. Ташкилот раҳбарлари ва юқори мансабдор шахсларни ишга қабул қилиш жараёнида қатнашиш (халқ комиссарлари ва Марказий Ижроия Комитети Президиуми аъзоларидан ташқари). 9. Мавжуд барча комиссарликлар томонидан ўтказиладиган мажлис ва йиғилишларда маслаҳат овозига эга бўлган махсус ваколатли вакилларнинг қатнашишини таъминлаш. Низом мазмунидан кўриниб турибдики, Туркистондаги бутун бошқарув, яъни давлат бошқаруви, ҳокимият органлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, умуман давлат ташкилотларини бошқариш Ишчи-деҳқон инспекцияси қўлига ўтказилган.

Туркистонда тузилган Ишчи-деҳқон инспекцияси ўлкада Марказнинг сиёсатини амалга оширишда партиянинг ҳаракатдаги ёрдамчиси сифатида фаолият олиб бора бошлади. Давлат назорати ташкилотининг фаолиятини янада такомиллаштириш ҳамда унинг таркибида ишчи ва деҳқонларнинг иш тироқини кучайтириш мақсадида Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссарлиги тузилди, натижада Давлат назорати ташкилоти Ишчи-деҳқон инспекцияси қилиб ўзгартирилди. Тузилган янги ташкилотнинг вазифалари янада кенгайтирилиб, у давлат муассасалари, корхона ва ташкилотлари ҳамда умуман ҳуқуқ-тартибот ва назорат органлари

устидан бошқарувни амалга оширарди. Кўп ўтмай Ишчи-деҳқон инспекциясининг Низоми ишлаб чиқилди. Низомда ташкилотга юклатилган вазифалар ва берилган ваколатлар тизимли кўринишда ўз ифодасини топди. Ишчи-деҳқон инспекцияси аввал Тошкент шаҳрида тузилган бўлиб, кейин Туркистон АССРнинг барча вилоятларида Давлат назорати комиссарлиги ўрнида ташкил этилди ва 12 та бўлим ёрдамида фаолият юритди. Шу билан бирга, бўлимларда ёрдамчи ячейкалар ҳам тузилган бўлиб, улар ўзларига бириктирилган корхона ва ташкилотларнинг фаолияти юзасидан Ишчи-деҳқон инспекциясининг махсус бўлимларига ҳисобот топширарди. Шундай қилиб, Туркистонда тузилган совет Ишчи-деҳқон милицияси ва Ишчи-деҳқон инспекцияси ўлкада Марказнинг сиёсатини амалга ошириш да бўлш евиклар партиясининг ҳаракатдаги ёрдамчиси сифатида фаолият юрита бошлади. Бу ташкилотлар совет тузумини ҳимоя қилувчи органлар сифатида ўз фаолиятлари давомида салбий ишлар билан бир қаторда баъзи ижобий ишларни ҳам амалга оширишди. Бу, энг аввало, бир тузумдан иккинчи бир тузумга ўтиш давридаги тартибсизлик ва бошбошдоқлик ҳукм сурган даврда халқ ва давлат мулкини қўриқлаш нирби остида жамиятда тартиб-интизом ўрнатишда намоён бўлди.

Фойдаланилган адабтётлар руйхати

1. 17-фонд - Туркистон АССР Марказий Ижроия Қўмитаси (МИК) Советлари.
2. 18-фонд - Туркистон Иктисодий Кенгаши (ТЭС).
3. 25-фонд - Туркистон АССР Халқ Комиссарлари Совети.
4. 38-фонд - Туркистон АССР Адлия халқ комиссарлиги.
5. 39-фонд - Туркистон АССР Ички ишлар халқ комиссарлиги (НКВД).
6. 41-фонд - Туркистон АССР Ишчи-деҳқон инспекцияси халқ комиссарлиги.
7. Джалилов Т. А. Верные отчизне. - Т.: Узбекистан, 1968. - 158 с.
8. Джалилов Т. А. Из истории рабоче-дехканской милиции Узбекистана. - Т.: Узбекистан. 1969. - 87 с.
9. Джалилов Т. А. . Страницы истории милиции Хорезма и Бухары. -Т.: Узбекистан, 1970. - 80 с. 149
10. Дорохова Г. А. Рабоче-крестьянская инспекция в 1920- 1923 гг. - М.: Госюриздат, 1959. - 184 с.